

АТОМНИК

України

ГАЗЕТА ПРОФЕСІЙНОЇ СПІЛКИ ПРАЦІВНИКІВ
АТОМНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ ТА ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

№8 (1157) 18 квітня 2024 року
Заснована 1 грудня 2000 року

ІЗ ДОПОВІДІ ООН

Про дослідження ситуації щодо порушення прав людини на окупованій ЗАЕС

сторінка 2

НАШІ ГЕРОЇ

Спогади водолазів ЧАЕС, які були в самому «пеклі» і робили найнебезпечнішу роботу

сторінка 3

АТОМНИЙ СПОРТ

Вдалих дебют команди ХАЕС на чемпіонаті Рівненської області з футболу в категорії 35+

сторінка 4

38-МА РІЧНИЦЯ АВАРІЇ НА ЧАЕС

Ветерани «тихої ядерної»

«Товариство ветеранів-інвалідів ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС» стало першою в СРСР професійною організацією, яка почала дбати про захист прав ліквідаторів та його законодавчу базу. Сьогодні активісти спілки продовжують підтримувати своїх колег. І продовжують вважати катастрофу на ЧАЕС для себе такою, що триває й досі.

Володимир Петрович Кобчик, очільник ГО «ТВІЛА ЧАЕС», каже, що переживає вже третю війну. Про першу, Другу світову, у хлопчика, народженого за три роки за початку воєнних дій у нашій країні, лишилися небагато спогадів — хіба про те, як він з іншими дітьми ховався в селі на печі від німців, що зайшли до хати з величезним собацюрою. Третя війна, нинішнє вторгнення, спонукає ветерана до дій: Володимир Петрович пишається тим, що організація чорнобильців уже не раз спромоглася на те, аби зібрати кошти на допомогу ЗСУ. Друга ж, «тиха ядерна війна», як називали поміж собою атомники вибух на ЧАЕС, для колишнього співробітника станції триває й сьогодні. Адже кожного разу втрата

друзів, колег, близьких, які брали участь у подоланні катастрофи планетарного масштабу, відгукується в серці болем.

Громадська організація не забуває жодного з товаришів. Усі 1811 імен — від перших двох хлопців, Валерія Ходемчука і Володимира Шашенка, які загинули в ніч на 26 квітня 1986 року, і до немолодих уже людей, які покинули цей світ нещодавно, — дбайливо вписані в товстезний альбом. І коли Володимир Петрович бере Книгу пам'яті та розповідає про неї, його голос тремтить від пронизливих переживань.

КАТАСТРОФА У БЛАГОДАТНИЙ ДЕНЬ

Ми розмовляємо з Володимиром Петровичем Кобчиком та його колегою Борисом Павловичем Катюшиним у прекрасний квітневий день, коли Київ вкриває щедрий весняний цвіт. Контраст між чудовою погодою та страшною звісткою на події на ЧАЕС — це якраз те, про дуже часто згадують, розповідаючи про 1986 рік.

«Тоді було навіть тепліше, ніж зараз», — розпочинає розповідь Борис Павлович.

Закінчення на 3-й стор.

АТОМНІ ДОСЯГНЕННЯ

На РАЕС запрацював сучасний багатофункціональний комплекс

Уведено в експлуатацію багатофункціональний комплекс навчально-тренувального центру (НТЦ), де створені належні умови для професійної підготовки, підтримки кваліфікації та здоров'я атомників. У його складі ремонтні майстерні, архів підприємства та протирадіаційне укриття.

ВАЖЛИВИЙ КРОК

За словами представника відділу підготовки ремонтного персоналу (ВПП) НТЦ РАЕС Сергія Волошина, це важливий крок, адже належне навчання дозволяє мінімізувати ризик, зменшити фактор людської помилки на виробництві, а також сприяє вдосконаленню навичок,

відпрацюванню нових умінь та набуття цінного досвіду.

«Критерій надійності технологічного обладнання Рівненської АЕС нерозривно пов'язаний з якісним виконанням робіт з технічного обслуговування та ремонту, що у свою чергу вимагає залучення до робіт компетентного персоналу. Тому для забезпечення підприємства професійними фахівцями в березні на базі НТЦ РАЕС розпочинають роботу майстерні, в основу яких закладено навчання ремонтного персоналу. Слід зазначити, що сьогодні тут передбачено належні умови для одночасного навчання 85 атомників. У нових майстернях здебільшого проходить навчання персонал енергоремонт-

ного підрозділу РАЕС за такими напрямками: підготовка на посаду, підтримання кваліфікації та спеціальне навчання технологічним операціям ремонту», — зауважив Сергій Волошин.

ФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ НАЙВИЩОГО РІВНЯ

Для практичних відпрацювань персоналу РАЕС, який виконує ремонт електротехнічного, тепломеханічного обладнання та обладнання теплової автоматики та вимірювань, створено чотири майстерні. Один комп'ютерний та два навчальних класи — для теоретичних занять з тепломеханічного та електротехнічного напрямків.

Закінчення на 4-й стор.

РОЗВИТОК ГАЛУЗИ

Старт проекту атомного будівництва на ХАЕС

АТ НАЕК «Енергоатом» розпочав проєкт зі зведення енергоблоків ХАЕС-5 та ХАЕС-6 за технологією AP1000 Westinghouse на Хмельницькій АЕС. У присутності Міністра енергетики України Германа Галушенка, Надзвичайного і Повноважного Посла США в Україні Бріджит Брінк, голови правління АТ НАЕК «Енергоатом» Петра Котіна та виконавчого директора Westinghouse Electric Company Патріка Фрагмана було закладено перший куб бетону блока №5 ХАЕС.

П'ятий блок на Хмельницькій АЕС стане першим в Україні, зведеним за американською технологією

AP1000. «Особлива риса американської технології AP1000 — можливість маневрування блоків. Сьогодні ворог б'є і знищує саме балансувачі потужності української енергетики, тому побудова блоків з можливістю маневрування дуже важлива для нас», — наголосив Герман Галушенко.

Очільник «Енергоатома» Петро Котін відзначив епохальність цієї події для розвитку вітчизняної атомної енергетики та післявоєнної відбудови України: «Компанія Westinghouse — наш надійний стратегічний партнер: і в розробці та завантаженні альтернативного палива в реактори ВВЕР, і в створенні лінії з виробництва

палива в Україні, і в будівництві нових енергоблоків за технологією AP1000 Westinghouse. У воєнний час ми поглибили та пришвидшили нашу співпрацю. Я дуже вдячний пані Послу за підтримку нашого стратегічного співробітництва з Westinghouse, а також згадку у своєму виступі тимчасово окупованої ЗАЕС. Найбільша АЕС у Європі — наша гордість, і я впевнений, що вона повернеться під контроль України. Водночас завдяки будівництву ХАЕС-5, ХАЕС-6, після запуску в експлуатацію двох нових блоків №3 та №4, потужність ХАЕС перевищить потужність ЗАЕС, і вона стане найбільшою АЕС у Європі».

У СФЕРІ ВПЛИВУ АТОМПРОФСПІЛКИ
ПЕРЕБУВАЮТЬ ПІДПРИЄМСТВА
МІНЕНЕРГО УКРАЇНИ,
МІНПРИРОДИ, МІНОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ТОЩО

ЮРИДИЧНА ЕКСПЕРТИЗА

Відділ колективно-договірної та правової роботи ЦК Атомпрофспілки інформує

Чи необхідно проводити атестацію робочих місць за умовами праці в період воєнного стану, якщо строк проведення її настав у цей період?

Атестацію робочих місць за умовами праці проводять на підприємствах і в організаціях, де технологічний процес, обладнання, сировина та матеріали є потенційними джерелами шкідливих і небезпечних виробничих факторів, що можуть несприятливо впливати на стан здоров'я працівників, а також на їхніх нащадків, як тепер, так і в майбутньому.

Результати атестації використовуються для розроблення заходів щодо покращення умов праці та оздоровлення працівників, для визначення права на пенсію за віком на пільгових умовах, пільг і компенсацій за рахунок підприємств, установ та організацій, обґрунтування пропозицій про внесення змін до списків виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятості в яких дає право на пенсію за віком на пільгових умовах.

Під час воєнного стану деякі підприємства були вимушені знизити виробничі потужності, запровадити для працюючих режими неповної зайнятості або навіть вимушений простій, частина підприємств організацій та закладів взагалі припинили роботу.

Така ситуація зробила неможливим своєчасне проведення атестації робочих місць за умовами праці, а це, у свою чергу, могло призвести до позбавлення працівників права на отримання пільг та компенсацій, на зарахування стажу, який дає право на пенсію за віком на пільгових умовах.

За таких умов, з метою запобігання негативним наслідкам для працівників, профспілки ініціювали розв'язання цієї проблеми на законодавчому рівні.

Якщо у вас виникають питання правового характеру, звертайтеся за консультацією до фахівців відділу колективно-договірної та правової роботи Атомпрофспілки, пишіть на мейл: kor@union.kiev.ua

Внаслідок спільних дій профспілок, роботодавців та уряду було ухвалено Постанову Кабінету Міністрів України від 30 червня 2023 р. №660, якою передбачено внесення зміни до пункту 4 Порядку проведення атестації робочих місць за умовами праці, затвердженого Постановою Кабміну від 1 серпня 1992 р. № 442, доповнивши його новими абзацами такого змісту:

«Атестація, строк проведення якої настав у період воєнного стану, за рішенням роботодавця, погодженим із профспілкою, проводиться протягом шести місяців з дня припинення чи скасування воєнного стану в Україні.

Результати атестації, проведеної до введення воєнного стану в Україні, продовжують діяти та використовуються у період воєнного стану та протягом шести місяців з дня його припинення чи скасування».

ІЗ ДОПОВІДІ ООН

«Ситуація з правами людини під час російської окупації території України та її наслідки»

У цій тематичній доповіді Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ) описується ситуація з правами людини на території України, окупованій російською федерацією в результаті повномасштабного збройного нападу. Доповідь охоплює період з 24 лютого 2022 року до 31 грудня 2023 року і базується на результатах роботи Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні (ММПЛУ).

Наводимо повністю розділ, що описує порушення прав людини на окупованій Запорізькій АЕС.

ПЕРСОНАЛ ЗАПОРІЗЬКОЇ АТОМНОЇ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЇ

Уряд України продовжував надавати УВКПЛ повний доступ до території, яка перебуває під його контролем, зокрема безперешкодний і конфіденційний доступ до осіб, затриманих у зв'язку з конфліктом. Російська федерація так і не надала УВКПЛ доступу ні до окупованої нею території України, ні до осіб, яких вона утримує під вартою у зв'язку з конфліктом.

95. Активні бойові дії поблизу від атомної електростанції спричиняють серйозні ризики для безпеки не тільки для багатьох людей, присутніх на прилеглий території, й для навколишнього середовища. Проте 4 березня 2022 року збройні сили російської федерації здійснили військовий наступ у районі Запорізької атомної електростанції (ЗАЕС) з метою взяти її під контроль.

96. Вузькоспеціалізованому й висококваліфікованому персоналу станції довелося продовжувати свою критично важливу роботу, щоб забезпечити безпеку станції, незважаючи на те, що її було окуповано. Замість того, щоб гарантувати належні умови праці згідно з керівними документами Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ) щодо ядерної безпеки, російська окупаційна влада застосовувала залякування, погрози, катування й жорстоке поводження, щоб змусити персонал зрадити присягу та продовжити працювати у небезпечних і шкідливих умовах.

97. Окупаційна влада поставила персоналу ультиматум: підписати нові трудові договори з російською державною корпорацією з атомної енергії «росатом» або залишити окуповану територію⁹¹. Збройні сили російської федерації тиснули на працівників за допомогою залякування, фізичного насильства, обшуків житла і погроз вилучити майно. УВКПЛ провело 16 інтерв'ю з працівниками ЗАЕС та членами їхніх сімей і встановило, що 13 працівників (12 чоловіків, 1 жінка) були свавільно затримані (до того ж щонайменше десятьох тримали під вартою без зв'язку із зовнішнім світом), і щонайменше 8 піддавалися катуванням (зокрема, ударам електричним струмом, імітації страти чи побиттю) або жорстокому поводженню. Крім того, збройні

«Пацієнта побили професійно». — Медпрацівник обговорює стан співробітника ЗАЕС, якого доставили до лікарні після затримання зс рф. Від отриманих травм пацієнт помер.

сили рф з 30 вересня до 3 жовтня 2022 року тримали під вартою Генерального директора ЗАЕС, а з 11 до 17 жовтня 2022 року — його заступника з персоналу⁹².

98. УВКПЛ також підтвердило випадок щодо одного працівника ЗАЕС, який помер від кату-

вань. Він відмовився співпрацювати з новою адміністрацією, після чого його забрали зі станції та тримали під вартою у відділку поліції. Його жорстоко били по голові, тілу та статевих органах, спричинивши тяжкі тілесні ушкодження й залишивши у комі. Його перевели до лікарні, де він пролежав без свідомості кілька днів, після чого помер.

99. УВКПЛ задокументувало два випадки з працівниками ЗАЕС, які були свавільно затримані зс російської федерації і відтоді є зниклими безвісти⁹³. В одному випадку озброєні чоловіки у

балаклавах і камуфляжній формі заарештували інженера та тримали його під вартою без зв'язку із зовнішнім світом. Чотири місяці по тому у відеозапису, викладеному в Інтернет, було показано, як російська військова поліція привезла його на блокпост у Василівці та, очевидно, вислала з окупованої території. Відтоді його не бачили.

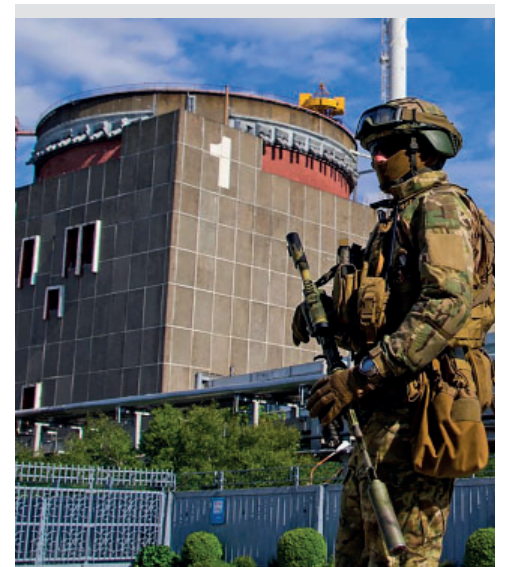
100. Деяких працівників ЗАЕС, які намагалися виїхати з Энергодара, зупинили на блокпостах і заборонили їм виїзд. Наприклад, один працівник, який намагався залишити окуповану територію, був затриманий на блокпості, після чого його тримали під вартою без зв'язку із зовнішнім світом більш ніж вісім місяців, упродовж яких фсб допитувала його, застосовуючи при цьому фізичне насильство.

101. Персоналу ЗАЕС довелося працювати в небезпечних і напружених умовах, де їх піддавали серйозним і загрозливим для життя ризикам щодо безпеки та гігієни праці⁹⁴. Тривалі бойові дії, спричинені ними відключення електропостачання та порушення функціонування ланцюжків постачань неодноразово ставили під загрозу фізичну цілісність станції і життя та безпеку її персоналу. Щонайменше у дев'яти випадках артилерійські обстріли призвели до пошкодження об'єктів ЗАЕС, спричинивши пожежі, викликавши часткові відключення та поранивши як мінімум одного працівника⁹⁵, а вибухи мін спричинили пошкодження щонайменше у двох випадках. «Атомпрофспілка», Профспілка працівників атомної енергетики та промисловості України, повідомила, що кілька працівників були вбиті російськими солдатами або загинули через

протипіхотні міни⁹⁶. Понад те, станція була зайнята військовослужбовцями російських збройних сил, які не дотримувалися правил пожежної безпеки⁹⁷ та інших процедур техніки безпеки. Їхня присутність зі зброєю в руках зробила роботу персоналу психологічно важкою.

102. За висновком МАГАТЕ, робоче середовище на ЗАЕС «впливає на фізичне та психічне здоров'я [працівників] і підвищує ризик людської помилки, з відповідними наслідками для ядерної безпеки й захищеності»⁹⁸.

Фото НАЕК «Енергоатом»

⁹¹ До 24 лютого 2022 р. на ЗАЕС працювало приблизно 12 тис. співробітників НАЕК «Енергоатом». Через значні відмінності у стандартних робочих процедурах між українською станцією та «росатомом» наявний персонал ЗАЕС неможливо було масово замінити росіянами.

⁹² МАГАТЕ, Ядерна безпека, захищеність та гарантії в Україні, лютий 2022 р. — лютий 2023 р., 23 лютого 2023 р.

⁹³ Див. також Industriall Global Union, Urgent appeal to release workers missing from Ukrainian power plant, press release, 2 November 2023 [Глобальна спілка Industriall, Настійно закликаємо звільнити працівників, зниклих з української атомної електростанції, прес-реліз, 2 листопада 2023 р.], <https://www.industriall-union.org/urgent-appeal-to-release-workers-missing-from-ukrainian-power-plant> (дата останнього перегляду 26 січня 2024 р.).

⁹⁴ За оцінкою МАГАТЕ, на ЗАЕС був порушений кожний із семи основоположних принципів, невід'ємних для забезпечення ядерної безпеки й захищеності в умовах збройного конфлікту, зокрема: фізична цілісність ядерних об'єктів; робота систем безпеки й захисту; умови праці персоналу; ланцюжки постачань; канали зв'язку, системи радіаційного контролю й реагування на надзвичайні ситуації; критично важливе зовнішнє електропостачання.

⁹⁵ МАГАТЕ, Ядерна безпека, захищеність та гарантії в Україні, лютий 2022 р. — лютий 2023 р.

⁹⁶ Там само.

⁹⁷ Свідчення співрозмовника УВКПЛ; МОП, Інформаційна довідка «Порушення основних принципів та прав у світі праці на Запорізькій атомній електростанції та в місті Энергодарі (Україна), тимчасово окупованих російською федерацією», травень 2023 р., с. 4.

⁹⁸ МАГАТЕ зауважило також, що системи реагування на надзвичайні ситуації та управління безпекою і гігієною праці на ЗАЕС вже не функціонують ефективно, а чіткість вертикалі управління та процесу ухвалення рішень втрачена, тому обслуговуючому персоналу передаються суперечливі повідомлення. МАГАТЕ, Ядерна безпека, захищеність та гарантії в Україні, лютий 2022 р. — лютий 2023 р., с. 7.

38-МА РІЧНИЦЯ АВАРІЇ НА ЧАЕС

Ветерани «тихої ядерної»

Закінчення.
Початок на 1-й стор.

Володимир КОБЧИК,
очільник Товариства
ветеранів-інвалідів
ліквідації аварії на
Чорнобильській АЕС

«Я пам'ятаю дітей, які радісно вовтузилися в радіоактивних калюжах, що залишилися після поливу вулиць. Вдень населення ще нічого не знало про катастрофу, лише під вечір поповзли чутки, люди з вуст передавали тривожну новину. От тільки радіація не знає кордонів. У нас, до речі, навіть приказка така була про людей: «Прямий, як радіація!» Вочевидь, забруднення «попрямувало» далі. І якби не повідомлення звідусіль, навіть із далекої Японії, про фіксацію аномального підвищення радіаційного фону, хтозна, чи зізналася б верхівка країни в тому, що відбулося».

Замовчування катастрофи в перші дні перед населенням без перебільшення можна назвати злочином. Замість того, щоб терміново евакуювати людей із зони забруднення, влада удавала, ніби нічого не відбувається. Понад те, у Києві, якому також дісталася вдосталь радіоактивних опадів, людей традиційно спонукали йти на першотравневу демонстрацію.

БРЕХНЯ РАДЯНСЬКОЇ СИСТЕМИ

А жертвами гри в мовчанку перед світом стали співробітники ЧАЕС.

«Зізнатися у тому, що наші ядерні реактори не є найкращими у світі? Та нізачо! — вигукує Володимир Петрович. — Саме тому академіка Валерія Легасова, який був призначений членом комісії з розслідування причин аварії, змусили на доповіді в МАГАТЕ в серпні 1986 року звинуватити у катастрофі персонал станції».

Між тим, як стало відомо з розсекречених пізніше протоколів засідання Політбюро ЦК КПРС 3 червня 1986 року, верхівці були відомі справжні причини аварії: конструкція реактора була недопрацьована, система управління захисту виявилася недосконалою. Не було виключено можливість «розгону» потужності реактора. Якщо навести найпростіше порівняння — це подібно до того, якби в автомобілі тиснули на гальма, а він натомість тільки пришвидшував рух.

І попри те, що справжні винуватці катастрофи відомі, ми й досі подекуди можемо чути

від деяких некомпетентних персон: «Чого вам, співробітникам ЧАЕС, жалітися? Ви ж самі й улаштували все це!»

ЦІНОЮ ЖИТТІВ, ЦІНОЮ ЗДОРОВ'Я

Між тим страшно навіть уявити, що могло б статися, якби не героїзм працівників Чорнобильської станції. Керівництво країни це усвідомлювало. Команда із Москви, яка прилетіла в Україну 29 квітня, переконувала співробітників

залишитися б співробітниками, якби не зробили такої грошової пропозиції?

«Нічого б не змінилося! Ніхто тоді не думав про гроші та інші винагороди. Ми вважали, що виконуємо свій обов'язок!» — переконаний Борис Павлович.

«Працівники ЧАЕС були першими, хто взяв на себе удар, розпочавши гасити пожежу в машинному залі. І надалі наші співробітники продовжували відповідати на виклики. Когось

**Вибух
на ЧАЕС
атомники між
собою називали
«тиха ядерна
війна»**

ЧАЕС: «Рятуйте! Не розбігайтеся!» Посадовці знали, про що говорили. У 1982 році відбулася пожежа на Вірменській АЕС. Її працівники, не зважаючи на обіцяну грошову винагороду, покинули станцію.

Аби втримати персонал, чорнобильцям також пообіцяли солідні виплати. Володимир Іванович Долгих, третя за ієрархією особа в оперативній комісії політбюро з координації рятувальних робіт на ЧАЕС, сказав: «Певно, тільки я розумію, якого масштабу катастрофа тут сталася. Давайте не торгуватися, дамо по десять окладів!» Щоправда, в підсумку запропонували половину — зарплату, збільшену вп'ятеро. Чи

відпускали, потім знову викликали... Але був основний кістяк — це приблизно 1600 осіб, які не покидали АЕС, хіба що перебралися жити подалі, у поселення, сконструйоване з каркасних будиночків», — розповідає Володимир Петрович.

ГІДНІ НАЙВИЩИХ ВІДЗНАК

Важко сказати, чи всі ті, хто ухвалив сміливе рішення залишатися, усвідомлювали ймовірні наслідки для себе. Тоді люди збагнули інше — вони розуміли масштаб катастрофи і те, що сценарій розвитку подій міг бути у сотні разів гіршим.

«Перший і другий блоки ЧАЕС хоча б знаходилися в окремих будівлях. Третій і четвертий стояли поруч, як брати-близнюки, — пояснює Володимир Петрович. — І якби розпечена маса пропала хрестовину, на якій стояв четвертий реактор, та потрапила в розташований внизу басейн-барботер, стався б вибух, який напевно стер би з лиця землі всю станцію. Катастрофічного викиду пару та його наслідків вдалось уникнути завдяки нашим колегам, яких потім ЗМІ назвали «водолазами». Вони спустилися під реактор і вручну зрушили засуви, аби спустошити басейн. За це Олексію Ананенку, Вале-

рію Беспалову та Борису Баранову (посмертно) у 2019 році присвоїли звання Героїв України. Якщо ж говорити про всі відзнаки, то 438 членів нашого товариства мають високі нагороди СРСР, 189 — українські нагороди.

УВІЧНЕННЯ ПАМ'ЯТІ

У розмові з ветеранами розповіді про кризові моменти ліквідації чергуються з ностальгічними спогадами про щасливе життя до катастрофи, згадки про минуле — з обговоренням нагальних питань. Володимир Петрович готовий годинами розповідати про дітище «ТВІЛА ЧАЕС», меморіальний комплекс «Героям Чорнобиля» на Троєщині в Києві. Він пам'ятає, хто і коли посадив кожне з дерев, завдяки яким колишній закинутий пустир перетворюється на розкішний парк. Він знає, яким глибоким символізмом сповнений кожний з арт-об'єктів на території комплексу. Ось — фігура Прометея, збудована як пам'ять про скульптуру міфічного героя, що стояла у Прип'яті. Її хотіли забрати з собою, однак спруда була настільки опроміненою, що її довелося утилізувати. Ось — Алея пам'яті. На жаль, на те, щоб увічнити пам'ять кожного героя-ліквідатора, не вистачить місця, тож кам'яні стели нагадують про населені пункти, позначені катастрофою. Ось — ротонда, якою по колу біжать віршовані рядки інженера-чорнобильця...

Ініціатори меморіалу тішаться: нехай цей парк буде радістю наступним поколінням! Та все ж найголовніше, що вони передають у спадок — це наша земля, від якої герої відвернули лихо значно більшого масштабу, ніж це відбулося 1986 року.

Любов НАТОЧІЙ

«Звичайна робота» чорнобильських водолазів

У 1986 році троє співробітників ЧАЕС спустились у підтоплені підвали під зруйнованим реактором, аби спустошити резервуар з водою і не дати пролітись у неї розпеченій «лаві». Це вберегло станцію від ланцюгової реакції повторних вибухів. Преса відразу ухопилася за цю історію, з часом вона обросла фольклором і розбилася на безліч версій. Що відбувалося насправді?

Спуск під реактор багаторазово висвітлювався у статтях, книжках та кінофільмах, присвячених Чорнобильській катастрофі. Чи не найпотужнішу з хвиль зацікавленості здійняв британсько-американський серіал «Чорнобиль» 2019 року. Епізод спуску поданий тут як один із найдраматичніших: керівники комісії з подолання наслідків, усвідомлюючи, що доза опромінення буде смертельною, питають дозволу на вбивство трьох людей; працівники стають добровольцями, відкривають необхідні клапани і повертаються під оплески колег. За сюжетом, за кілька днів вони гинуть від променевої хвороби. Щоправда, в титрах вказується, що реальні герої події залишилися в живих, тож після виходу серіалу вони вмиг потрапили у фокус уваги журналістів.

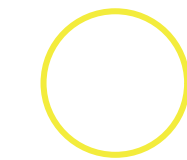
На той момент Бориса Баранова вже не було в живих, його не стало у 2005 році. Стан здоров'я Валерія Беспалова не спонукав до спілкування зі ЗМІ. Серйозні проблеми мав і Олексій Ананенко — 2017-го його на пішохідному переході збив автомобіль, ветеран дивом вижив і не зміг повністю зберегти пам'ять. Та попри складнощі з мовленням, він передав журналістам ключовий посил: «Це була наша робота!» — сказав герой.

ПОДІЇ «БЕЗ ГЛАМУРУ»

Спогади, якими зміг поділитися Олексій Ананенко, його попередні інтерв'ю та мемуари дають змогу відтворити реальну картину.

«Кастингів» добровольців не проводили. Було поставлено завдання, і чергова зміна сприйняла його виконання як належне. Залучати когось іншого, наприклад, військових, було недоцільно, бо лише працівники станції могли в темряві в

підтоплених коридорах знайти потрібні заслінки. Несумісного із життям опромінення також не було — на щастя. Коли сміливці спускалися, вони гадки не мали про те, з якими дозами радіації можуть зіткнутися. Опісля Олексій Ананенко розповідав: на деяких ділянках показники дозиметрів зашкалювали, однак у цілому цифри не видавалися чимось екстраординарним, радіаційна обстановка була звичайною для АЕС у травні 1986 року.

**Інколи
«просто робити
свою роботу»
і стає справжнім
подвигом**

Не було й овацій після повернення. Під час перегляду того серіалу ветеран сказав: «Ніхто нікому не аплодував. Для нас усіх це була звичайна робота, хто ж буде аплодувати?»

Мемуари тодішнього старшого інженера-механіка більше нагадують опис рутинних подій, ніж розповідь про героїчний вчинок. Звідки ж з'явилася безліч версій та легендарних подробиць про «чорнобильських водолазів»? Сам Олексій Ананенко відповідав на це: «У травні 1986 року

небезпека парового вибуху видавалася настільки реальною, а наслідки настільки катастрофічними, що будь-яка операція із запобігання небезпеці відразу набувала колосальної значущості».

ВІДЧУТТЯ ОБОВ'ЯЗКУ,
ЩО ВРЯТУВАЛО І РЯТУЄ

Значущість події — це те, про що нам слід пам'ятати й нині. А також про те, що за міфологізованими ЗМІ та кінофільмами образами стоять справжні люди, які заслужили на нашу вдячність, підтримку та увагу.

І ще один важливий висновок, до якого підводить розповідь про колишні події: бувають ситуації, коли «просто зробити свою роботу» і є справжнім подвигом.

Ми бачимо це сьогодні. Запитайте добровольців перших днів, чи йшли вони героїстувати? Ні, вони просто не могли вчинити інакше. Подивіться на тих, хто був мобілізований. З них мало хто думав про військову кар'єру, але більшість чесно несе свою службу. Всі, хто не схильний до пафосу, кажуть: це просто наша робота. І на них, на тих, хто не втік, не сховався, не відмовився від свого обов'язку, тримається існування країни.

Леся ГАЙОВА

АТОМНІ ДОСЯГНЕННЯ

На РАЕС запрацював сучасний багатофункціональний комплекс

**Закінчення.
Початок на 1-й стор.**

Також у комплексі передбачено приміщення для інструкторів ВПРП НТЦ РАЕС.

Для майстерень придбано і змонтовано базові обладнання та інструмент: підймальний кран та електричну таль вантажопідйомністю до 5 тонн і до 500 кг відповідно, металообробні верстати, стаціонарні зварювальні пости; мережу трубопроводів стисненого повітря з компресором для живлення пневматичного інструменту; шафи комплектних розподільчих пристроїв з вакуумними вимикачами, трансформатор силовий сухий, спеціальний інструмент.

Ремонтні майстерні важливі не тільки для підготовки персоналу до виконання критичних виробничих завдань, а й для професійного добору робітників. Адже при працевлаштуванні кандидати на певні посади проходять вхідний контроль — тестування їхніх теоретичних знань та виконання практичних завдань. Така система важлива під час добору майбутнього ремонтного персоналу та діє на РАЕС ще з 2016 року. В подальшому практичний вхідний контроль навичок кандидатів на працевлаштування планується проводити на базі ремонтних майстерень НТЦ.

АРХІВ: НОВІ МОЖЛИВОСТІ

Крім навчальних майстерень, до складу ново-збудованого комплексу НТЦ РАЕС увійшов архів. Як зазначив начальник відділу стандартизації служби забезпечення якості РАЕС Валентин Штетя, введення нового архіву зумовлено потре-

бою розширення наявної бази сховищ для зберігання документів підприємства. Щорічно до архіву передається на зберігання до 2000 справ постійного та довготривалого зберігання.

«Новий архів уміщує п'ять архівосховищ загальною площею 656 м², на якій розміщено 2256 м погонних стелажів. Тут зберігатимуться документи довготривалого та постійного терміну зберігання. Для цього в усіх приміщеннях створено

необхідний мікроклімат. Зокрема, для забезпечення дотримання температурно-вологісного режиму встановлено сучасну систему кондиціонування на основі прецизійних кондиціонерів, а для забезпечення протипожежного захисту — систему автоматичного об'ємного газового пожежогасіння. У новому архіві встановлено потужний багатофункціональний пристрій для якісного сканування документів великого фор-

85 атомників можуть одночасно навчатися та підвищувати кваліфікацію у нових майстернях комплексу

мату для переведення їх в електронний вигляд і зберігання в інформаційно-довідковій системі архіву», — розповів Валентин Штетя.

УКРИТТЯ ЯК ВИМОГА ЧАСУ

Частина новозбудованого комплексу НТЦ РАЕС відведена для протирадіаційного укриття (ПРУ). Таких ПРУ в Україні небагато, адже будувалося воно з урахуванням усіх сучасних вимог. Загальна площа нового укриття понад 860 м². ПРУ облаштоване приміщенням для комфортного перебування (є місця для сидіння), санвузлами, спе-

ціальною кімнатою для зберігання забрудненого верхнього одягу. Тут встановлені сучасні вентиляційна та протипожежна системи, системи каналізації та водопостачання, засобів зв'язку та оповіщення. Також передбачені шлюзові кімнати та кімнати для персоналу, який обслуговуватиме обладнання, встановлене у захисній споруді.

«Це вже четверте протирадіаційне укриття на балансі Рівненської АЕС, призначене для захисту від впливу іонізуючого опромінення персоналу РАЕС, а також мешканців її міста-супутника у разі радіоактивного забруднення місцевості. Укриття розраховано на майже 600 осіб, які за потреби матимуть можливість перебувати в комфортних та безпечних умовах щонайменше 48 годин поспіль. Сьогодні такі ПРУ є необхідною вимогою, оскільки в країні триває війна, а їх можна використовувати і під час повітряних атак російського ворога», — підсумувала начальниця відділу захисних споруд управління з питань аварійної готовності та реагування РАЕС Ельвіра Ковальська.

АТОМНИЙ СПОРТ

Розважливі змагання

Цієї суботи відбувся благодійний турнір з бильярду від організації молоді ПАЕС. Учасників гостинно приймав бильярдний клуб Dinaris.

Окрім місцевих любителів поганяти кулі до заходу також долучилися гості з Первомайська. Після багатогодинних баталій призові місця роз-

поділилися так: Дмитро Байталенко; Артем Білий; Дмитро Новицький. Спортсмени не лише гарно провели час, а й допомогли ЗСУ. Підсумком благодійного турніру стали зібрані для армії кошти у розмірі 6500 гривень. Дякуємо учасникам, бильярдному клубу Dinaris і ППО ПАЕС!

Разом до Перемоги!

Нові перемоги

6 квітня завершився Відкритий чемпіонат Рівненської області з футзалу у віковій категорії 35+, матчі якого проходили протягом трьох місяців на паркеті спортивного комплексу ДЮСШ м. Здолбунів.

Це щорічний турнір, який проводить Рівненська асоціація футзалу, і команда ХАЕС 35+ вперше взяла в ньому участь. Дебют виявився дуже вдалим, адже команда ХАЕС дійшла до фіналу цих змагань, де все ж поступилася діючим чемпіонам, команді Авангард 35+.

Емоції після завершення змагань максимально позитивні. Атомники вдячні за запрошення на змагання президенту асоціації футзалу Рівненської області Денису Пашкевичу. Змагання проведені на найвищому рівні. За матчами можна було спостерігати онлайн на каналі асоціації в youtube, фотозвіти матчів залишать спогади про яскраві моменти, круті індивідуальні нагороди та кубки з медалями.

За участь у змаганнях команда ХАЕС 35+ дякує президенту команди Михайлу Гуку та первинній профспілковій організації Хмельницької АЕС,

саме вона взяла на себе всі фінансові витрати на участь. Цьогоріч долучалися до підтримки команди і відділ молоді та спорту виконавчого комітету Нетішинської ТГ, його керівниця Любов Рябчук. Змагання проводилися і проводитимуться під українським прапором завдячуючи нашим збройним силам. Тільки завдяки їх мужності і стійкості Україна вільна й незалежна.

Так було і так буде!

АТОМНИК
Україна

Засновник: Професійна спілка працівників атомної енергетики та промисловості України
Видавець: Редакція газети «Атомник України»

Поштова адреса редакції: вул. Хрещатик, 22, а/с 393 м. Київ, 01001
Газета «Атомник України»
Головний редактор: Марічка КОРМУШКІНА
Телефон: (044) 205-74-20
E-mail: atomnik@union.kiev.ua
atomnik@gmail.com
http://www.atomprofspilka.info

Газета виходить 2 рази на місяць
Індекс — 21766
За точність викладених фактів відповідальність несе автор
Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій
При передруку посилання на «Атомник України» обов'язкове

Свідоцтво про реєстрацію
КВ №4480 від 21.08.2000 року
Газета віддрукована у ТОВ «МЕГА-ПОЛІГРАФ»:
04073, м. Київ,
вул. Марка Вовчка, 12/14.
Тираж 1000